

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketoiminta ja kulttuuri Imatra
Kuvataiteen koulutusohjelma
Maalaus

Nina Mattila

Kyse ei ole vain eläimestä tai ihmisestä

Opinnäytetyö 2014

Tiivistelmä

Nina Mattila

Kyse ei ole vain eläimestä tai ihmisestä, 34 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketoiminta ja kulttuuri Imatra

Kuvataiteen koulutusohjelma

Maalaus

Opinnäytetyö 2014

Ohjaajat: kuvataiteilija Samuli Heimonen, taidekriitikko Hannu Castrén

Tässä kirjallisessa osuudessa tutkitaan ihmisen ja eläinten, varsinkin nautakarjan, välistä vuorovaikutusta, sekä pohditaan määrittääkö mahdollisesti myös jokin kolmas osapuoli tuota suhdetta. Mikä on rahan vaikutus eläinoikeuksiin ja missä menee eettisyyden raja?

Kuva-aiheeksi on otettu vasikka, koska nautakarjan käyttö myös uskonnossa ja tuotantotaloudessa on merkittävä läpi ihmisen historian. Se on palvelunkohde ja ruokateollisuuden mahdollistaja. Vasikassa on uskonto ja raha yhdessä kokonaisuudessa.

Teoksen toteuttamiseen välineiksi on valittu vesivärit, koska niiden tarjoama herkkyys suhteessa asian vakavuuteen on äärimmäisen ristiriitainen yhdistettynä installaation muuhun rakennelmiin. Työ on kiinnitetty ripustimilla metalli-kehikkoon ja kehikossa on taso, jonka päällä on tuttipulloja. Ne kuvastavat kokonaistilanteen absurdia asetelmaa, sillä vasikoiden ”pentutehtailu” on meijeriteollisuuden kivijalka.

Pyrkimyksenä on myös lisätä tietoisuutta muun muassa maitotuotannon toimintaperiaatteesta taiteen keinoin.

Asiasanat: akvarelli, aktivismi, installaatio, eläinoikeudet, tuotantotalous, nautakarja

Abstract

Nina Mattila

It's Not Just About Animals or Humans, 34 pages

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Business and Culture, Imatra

Degree Programme in Fine Arts

Painting

Bachelor's Thesis 2014

Instructors: Samuli Heimonen, Visual Artist and Hannu Castrén, Art Critic

The purpose of this study is to examine the interaction between humans and cattle, and open eyes about the economic viewpoints in that relationship. What is the effect of the stock markets on animal rights and where are the ethical boundaries.

The information was gathered from literature, newspapers, the Internet and from years of personal experience.

The main piece of the installation is a watercolor painting of a calf. It is attached to a custom metal frame that includes a ledge. Upon the ledge are a series of baby bottles, appearing just below the calves face. The entire installation is suspended from the ceiling from two meat hooks.

This piece represents the absurdity of our dairy industry. Without calves, the blind consumer would not have milk. Hopefully inspiring the viewer to consider the origin of their food and the creature that produced it.

The final result of this thesis was putting activism in an artistic context is a way to bring awareness in front of a different audience. Animal rights is an issue that humans must accept and reform their own lives.

Keywords: Watercolor, activism, installation, animal rights, consumerism, cattle

Sisällys

.....	4
1 Johdanto.....	5
2 Nautakarja uskonnoissa ja tuotantotaloudessa	6
3 Faktaa nautakarjasta Suomessa vuonna 2012.....	8
3.1. Maidontuotannon toimintaperiaate.....	9
3.2. Vasikan vieroitus ja kasvatus.....	10
4 Naudat taiteessa.....	12
4.1 Suomessa.....	12
4.2 Saksalainen ja kojootti.....	14
5 Työprosessi.....	15
5.1 Vaihe 1 – Ihminen ja metsästys.....	19
5.2 Vaihe 2 – Selviytyminen.....	22
5.3 Vaihe 3 – Kasvissyönti ja jalostus.....	24
5.4 Vaihe 4 – Vasikka ja äidin rakkaus.....	27
5.5. Tekniikka.....	29
6 Yhteenveto.....	32
Lähteet.....	34

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan vasikoiden eläinoikeuksia ja niitä kapitalismin maksajina.

Teoskokonaisuuteni luomiseen vaikuttavat henkilökohtaiset lähtökohtani. Olen vegaani ja Animalian jäsen, joten en henkilökohtaisella tasolla hyväksy ruokateollisuuden tapaa kohdella muun muassa nautoja meijeriteollisuuden mahdollistajana. Veganismi mielletään usein pelkäksi kasvispohjaiseksi ruokavalioksi, mutta kyseessä on elämäntapa, jossa ei hyväksytä myöskään eläimiin kohdistunutta väkivaltaa missään muodossa.

Vuosien saatossa median ja kapitalismin suhde herättää suuria tunteita. Kuinka ihmismieltä pystytään ohjaamaan ja ohjelmoimaan tekemään ostopäätöksiä miettimättä moraalisia näkökulmia?

Olen myös käsitellyt kapitalismin aiheuttamia ongelmia myös aikaisemmissa installaatioissani (*Noise*-sarja, Koskiston taidekeskus 2012, sekä University of West Georgiassa tehdyssä työssäni *"Fuck me and leave" – Planet Earth* 2013). Näissä töissä median häikäilemättömyys, ihmisen ahneus ja luonnon hyväksikäyttö olivat päällimmäisinä teemoina, mutta kokonaisuus kulminoitui rahan mahtiin kuten myös tässä teoskokonaisuudessani.

Installaationi koostuu 153 cm x 213 cm kokoisesta akvarellista, joka on kiinnitetty puristimilla metallikehykseen, johon on hitsattu kiinni 60 cm x 10 cm taso. Tason päällä on tuttipulloja. Koko teos roikkuu kahden lihakoukun varassa katosta. Teossijoitetaan esittelle niin, että sen ympäri pystyy kävelemään, eli maalauksen takaosakin on osa teosta.

2 Nautakarja uskonnoissa ja tuotantotaloudessa

Naudat ovat olleet vuosituhansien ajan eräänlainen ihmisen elinehto, tuki ja turva ihmisen historiassa. Ne ovat olleet palvottuja, työvälineitä ja ravinnonantajia.

Uskonnot ja uskomukset ovat täynnä viitteitä nautakarjan käytöstä uhrauksiin ja palvontaan. Kultainen vasikka on Mooseksen kirjassa esille nostettu epäjumala, palvonnan kohde, jonka kansa rakensi itselleen antamaan turvaa epätoivon hetkenä. Intiassa Pyhä Lehmä on hindulaisuuden pyhä eläin, joka symbolisoi yltäkylläisyyttä ja hedelmällisyyttä. Se on usein kunnioitettu matriarkalisena hahmona, ja hindut yhdistävät sen myös Äiti Maahan. Lehmä ei ole varsinaisesti palvonnan kohde, mutta sitä kohdellaan kunnioittavasti. (1.)

Egyptissä myös uhrattiin eläimiä, mutta ei koskaan nautoja, koska ne oli pyhitetty Hathor jumalattarelle sekä myöhemmin Kreikan mytologiassa lolle, jolla oli naudan ulkomuoto. Muinaisessa Euroopassa naudat esiintyivät kelttiläisessä, kreikkalaisessa ja skandinaavisessa mytologiassa sekä Visigoottien eli länsigoottien historiassa. (1.)

Tieto-Finlandia-palkinnon ja Kanava-palkinnon 2012 saanut Elina Lappalaisen kirja (2) ”Syötäväksi kasvatetut” käsittelee suomalaisen karjatalouden oloja kaunistelematta, mutta myös kauhistelematta. Teoksessa on hyvin tarkkaan kerrottu koko kaari tuotantoeläimen elinkaaresta, syntymästä ihmisen lautaselle.

Kirja itsessään nostatti suuria tunteita niin myötä kuin vastaan suomalaista karjataloutta. Toki orgaaninen eläinten hoito voi olla niin sanotusti onnellisempaa ja eettisempää, mutta varsinainen teurastus tapahtuu täysin samoissa oloissa kuin tehdasmaisissa oloissa kasvaneilla eläimillä.

Henkilökohtaisesti koen ihmisen velvolliseksi miettimään omaa suhdettaan karjatalouteen. Onko siis oikeasti tarve kiduttaa eläimiä sen takia, että saisi lautaselleen maukkaan pihvin?

Moni toteaa tehneensä ns. ”sopimuksen pupujen kanssa” eli, että kohdehenkilö ei syö kasviksia ja pupu ei syö lihaa, jonka he sitten sanovat leikkisästi kieltäytyessään kasvisperäisestä ruoasta. Suurin osa ”kasvisvastaisista” eli lihansyöjistä ihmisistä ei edes ole maistanut riittävän kattavasti erilaisia kasvipohjaisia ruokia, ja siksi he kokevat sen tutun ja turvallisen lihapulla-aterian paremmaksi kuin esimerkiksi falafel-pyörykät. Sama pätee lasilliseen maitoa. Sen pitää olla lehmänmaitoa, koska siihen meidät on opetettu. Ajatellaan, että soija-, kaura- ja mantelijuomat eivät voi olla maidonkorvikkeita, koska nehan on jotain ”hipsteri hömpötyksiä”.

Laivakokin tutikinnon suorittaneena ruoanlaitto vaihtelevilla raaka-aineilla on aina ollut arkipäivää, joten olen pystynyt ainakin omien lapsieni kohdalla laajentamaan makumaailmaa myös erinlasiinkin ruokiin kuin mitä pelkkä kouluruokailu ja tyypillinen kotiruoka kuten karjalainpaisti ym. suomalaiset perinneruoat tarjoavat. Suomalainen meijeriteollisuus on ollut kutienkin äärimmäisen merkittävä tekijä kouluruokailuissakin. Joissakin kouluissa veden juonti ruokailun yhteydessä vaati kirjallisen luvan ei vain vanhemmilta vaan myös jopa lääkäriltä. Vihannesten lisääntyminen on onneksi ollut positiivinen suuntaus, samoin nykyisin kouluruoassa soijan käyttö lihakorvikkeena on edullisempi ja ekologisempi vaihtoehto sekä laajentaahan se myös lasten makumaailmaa.

3 Faktaa nautakarjasta Suomessa vuonna 2012

Lappalaisen (2, s.171.) on selvittänyt, että Suomessa oli keväällä 2012 yhteensä 912 800 nautaa, joista noin 283 600 oli lypsylehmiä. Loput olivat kasvatettavia mulleja ja sonneja tai vasikoita ja hiehoja. Yleisimmät lypsykarjarodut Suomessa ovat punavalkoinen ayshire (70 %) ja mustavalkoinen holstein-friisiläinen (30 %). Kirjasta selvisi myös, että Suomalainen lehmä tuottaa vuodessa keskimäärin 7 900 litraa maitoa, sekä navetoissa on keskimäärin 28 lehmää. Suomessa on 9 700 maitotilaa.

Lappalaisen teoksessa "Syötäväksi kasvatetut" todetaan, että lypsylehmältä maitoa erittyy keskimäärin 30 litraa vuorokaudessa, mutta joiltakin voi tulla jopa 70 litraa vuorokaudessa. Yksittäisillä lehmillä eli niin sanotuilla eliittikerhoon luokitelluilla "Satatonnareilla" tuotetaan jopa yli 100 000 litraa maitoa elinaikanaan ja teetätetään kymmenkunta vasikkaa.

Suomalaisen lehmän keskimääräinen elinikä on 5 vuotta, jolloin se on saanut 2,3 vasikkaa. (2, s.174–186.)

Noin kolmasosa syömästämme naudanlihasta muodostuu teurastetuista lypsylehmistä; ei suinkaan ole kyse vain sonnista tai liharotuisesta naudasta. Utaretulehdukset ja hedelmällisyysongelmat ovat yleisimpiä syitä siihen, miksi lehmä ei enää kelpaa maidontuotantoon. (2, s.174–186.)

3.1. Maidontuotannon toimintaperiaate

Maidon saaminen lasiin ei ole mikään itsestäänselvyys vaan sen tuotantoketju on nykyisin suorastaan epäinhimillinen. Siitä on hyvin kaukana lapsuutemme yleiset maalaistalot navettoineen ja maitolaitureineen.

Varsinainen prosessi lähtee keinosiementämällä tiineeksi saatetusta lehmästä. 280 päivän tiineyden jälkeen, jonka kesto on sama kuin ihmiselläkin, synnytys tapahtuu seisaaltaan parteen kiinnitettynä.

Luonnossa naudat synnyttäisivät metsikön suojuissa, mutta suurin osa suomalaisista lehmistä elää parsinavetoissa päästään kiinni kytkettyinä ja synnytys tapahtuu niillä sijoillaan, rivissä seisten. Tällainen synnytys ei vastaa lehmän lajityypillistä synnytystä eikä se pysty siten lieventämään synnytyskipujaankaan. (2, s.174–186.)

Maidontuotanto on runsaimmillaan noin kuukauden päästä poikimisesta ja lypsämistä jatketaan myös tiineyden aikana. Ainoastaan 2 viimeistä kuukautta ennen synnytystä annetaan lehmän levätä, jotta maidontuotanto olisi mahdollisimman runsasta heti synnytyksen jälkeen. (2, s.174–186.)

Vastasyntynyt vasikka nousee nopeasti seisomaan ja hakeutuu imemään maitoa. Se on ternimaitoa, joka antaa vastustuskyvyn vasikoille. Ternimaito sisältää vasta-aineiden lisäksi tavallista enemmän valkuaista, vitamiineja, energiaa ja kivennäisaineita. Maitotiloilla ei lypsetä ternimaitoa myytävän maidon joukkoon, mutta osa tiloista myy ternimaitoa suoraa kuluttajille. (2, s.174–186.)

Suomessa keskimäärin 14 % vasikoista kuolee synnytyksessä tai ennen vuoden ikää eli käytännössä joka seitsemäs syntynyt vasikka menehtyy. Monissa muissa karjateollisuusmaissa kuolleisuus on kaksin- tai kolmin-kertainen verrattuna Suomeen. Syynä tähän on yleensä tuottajien osaa-mattomuus, välinpitämättömyys sekä jaksamattomuus. (2, s.174–186.)

3.2. Vasikan vieroitus ja kasvatus

Luonnontilassa emät vierottavat vasikan 8-11 kuukauden iässä, mutta lypsytiloilla vasikat siirretään omaan karsinaan vain muutamia tunteja syntymän jälkeen. Yleensä vasikka on emänsä kanssa erillisessä poikimiskarsinassa korkeintaan muutaman päivän ennen kuin se viedään omaan karsinaan. Eroahdistuksen välttämiseksi erottaminen tehdään mahdollisimman nopeasti, sillä emo leimaantuu vasikkaan heti ja vasikan leimaantumisen emoonsa vie muutaman päivän. Eroahdistunut vasikka syö huonosti ja tuijottaa vasikkakarsinoiden suuntaan ja ammuu anovasti. (2, s.174–186.)

Vierottaminen on se hinta, joka joudutaan maksamaan mikäli haluamme nauttia maitotuotteita. Joillakin suomalaistiloilla on kokeiltu mallia, jossa vasikat saavat olla 3-4 viikon ikään asti vierihoidossa emonsa kanssa. Koska maitoa tulee enemmän kuin vasikka itse tarvitsisi, emo menee itse lypsyrobottiin, jolloin on saatu ylimääräinen maito talteen. Tällaiset tilat ovat kuitenkin hyvin harvinaisia Suomessa ja maailmalla. Luomutilojen vasikat saavat olla vierihoidossa ainakin 5 päivää. (2, s.174–186.)

Vasikka tarvitsee 10–12 litraa maitoa vuorokaudessa, mutta tiloilla ei haluta jakaa tuotantoon menevää maitoa, vaan vasikoille annetaan juottorehua eli korviketta. Se koostuu meijeriteollisuuden prosessissa syntyvästä rasvattomasta maidosta, maitojauheesta tai herasta. Toisinaan juoma tarjoillaan hapatettuna, sillä silloin maito säilyy paremmin suuremmissa annosmäärissä. Valion myymä juottorehu on halvempaa kuin maito, joten tilalliset käyttävät mieluummin sellaista. (2, s.174–186.)

Osa tiloista kasvattaa vasikat teurastusikään asti, toiset myyvät vasikat edelleen. Kasvattamoiden tilat ovat hyvin ahtaat, joten tauditkin leviävät helposti. Vasikoiden yleisin kuolinsyy kasvattamoissa on hengitystietulehdukset ja maitotiloilla se on ripuli.

Meijeriteollisuuden sivutuotteita on myös vasikanliha: tuo ”herrojen herkku”, joka on mureaa ja herkullista. Sama koskee myös muita tuotteita kuten liivat-teita,

joita löytyy elintarvike- ja makeisteollisuudesta sekä myös lääketeollisuudesta.
(2, s.174–186.)

4 Naudat taiteessa

4.1 Suomessa

Suomessa nautoja on kuvailtu taiteessa muun muassa luolamaalauksissa, idyllissä maisemamaalauksissa sekä veistoksina.

Erik (Eero) Nikolai Järnefeltin (1863 – 1937) Lehmisavu on ehkä Suomen tunnetuimpia nautamaalauksia. Sen tunnelma on vangitseva ja koruton, mutta siitä uhkuu se totuus, että naudat ovat olleet suomalaisenkin historian kulmakiviä. Siinä ihminen ja nauta ovat riippuvaisia toisistaan, ja valo korostaa naudat lähestulkoon jumalaisiin mittakaavoihin. Sama ilmiö toistuu Victor Westerholmin Lehmiä koivumetsässä (1886) (Kuva 4.1.).

Kuva 4.1 Victor Westerholmin Lehmiä koivumetsässä (1886)

Kuvanveistäjä, karjakko ja perinteisen suomalaisen karjan puolustaja Miina Äkkijyrkän (s. 1949)(3) suhde nautaeläimiin on ehdottomasti Suomen tunnetuimpia. Hänen halunsa puhua nautaeläimien puolesta on suorastaan ihailtavaa.

Hänen 2006 Haminaan rakentamansa Woima-sonni oli hyvin pitkään Kaakkois-Suomen suurimpia puheenaiheita kulttuurin saralla. Sitä vihattiin ja rakastettiin. Sonni on saatu onneksi pelastettua talteen monesta sabotointiyrityksestä huolimatta Aira Samulinin Hyrsylänmutkaan.

Kävin useaan kertaan lumoutumassa kyseisen sonnin luona. Sen vahvat muodot yhdistettynä puiseen rakenteeseen oli todella puhutteleva. Hänen peltiset lehmänsä eivät luo sitä samaa tunnetta, mutta niidenkin tuoma luonto kaupunkimaisemaan toimii piristysruiskeena nykymaailmassa. Ne muistuttavat luonnosta, vaikka onkin kasattu todella urbaaneista elementeistä, eli vaikkapa autojen osista. Jos ne ovat ainoa tapa saada nautoja kaupunkien keskustoihin, näin olkoot, sillä kyllähän ne herättävät muistoja maalaismaisemista meissä vanhemmissa ihmisissä ja tuleehan siitä pakottava tarve näyttää omillekin lähiöissä kasvaneille lapsille, millainen se aito ja lempeäkatseinen lehmä on... tai ainakin pitäisi!

Joulukuussa 2013 kirjailija Laura Gustafssonin ja kuvataiteilija Terike Haapojan yhteisprojekti 'Naudan historian museo' sai paljon kansallista näkyvyyttä. Kyseinen näyttely on osa heidän vuonna 2012 käynnistämää Toisten historia-hanketta. Museo esitteli laajasti naudan kulttuuria ja suhdetta lähimpiin kumppanilajeihin (ihminen ja kärpänen). Käsiteltyksi tuli muun muassa nautayhteisön yhteiskunnallinen asema, muutokset ruumiinkuvassa, elinpiiriin mullistukset ja alkuperäiskansat. Tekemällä näkyväksi historiaa naudan mukaan museo kyseenalaisti yhden väestöryhmän näkökulman ensisijaisuuden. Samalla se loi tilaa ennennäkemättömälle rinnakkaistodellisuudelle. (4.)

Valitettavasti itse en päässyt käymään kyseisessä näyttelyssä, mutta kunhan se aukeaa uudestaan jossain, se täytyy nähdä. Onhan tämä kuitenkin palanen meidän kaikkien perintöä. Löytyy muitakin taiteilijoita, joille naudat on olleet tavalla tai toisella tärkeitä, mutta lähestulkoon aina ne ovat kuvattu vain muotokuvamaisesti omassa luontaisessa ympäristössään eli niityillä ja metsissä. Työssäni en kuitenkaan tahdo korostaa nautaa eläimenä vaan peräänkuulutan sen oikeuksia.

4.2 Saksalainen ja kojootti

Amerikkalaisessa taiteessa on paljonkin romantisoitua maalaismaisemaa, mutta sen lähempi tutkiminen ei itsessään ollut mielessäni tämän työni prosessin aikana, vaan Joseph Beuysin performanssi ”I Like America and America Likes me” vuodelta 1974, jonka hän esitti René Block Gallery:ssa. Tämä teos kiehtoo sen villiyyden ja raakuuden sekä ihmisen ja luonnon välisen suhteen takia.

Beuysin performanssi alkoi jo lentokentältä hänen saavuttuaan Yhdysvaltoihin. Hänet kuljetettiin ambulanssilla suoraan galleriaan. Hän jakoi huoneen villin kojootin kanssa kolmen päivän aikana yhteensä kahdeksan tuntia (Kuva 4.2.). Välillä hän seisoi harmaa viltti yllään ja paimenen sauva kädessään, toisinaan hän makasi paikoillaan katsellen kojoottia silmiin.

Kuva 4.2 Josep Beuys Coyote 1974, kuvaaja Chloé LEPETIT

Tämä villieläimen ja ihmisen välinen suhde kehittyi tuona aikana siihen pisteeseen, että lopuksi Beuys pääsi halaamaan kojoottia. Performanssin lopuksi Beuys lähti ambulanssilla lentokentälle ja poistui maasta kertaakaan ”astumatta omin jaloin” Amerikkaan. Hän kertoi myöhemmin: *Halusin eristäytyä, eristää itseni ja olla näkemättä Amerikasta muuta kuin sen kojootin.* (5.)

5 Työprosessi

Teoskokonaisuuden luomiseen vaikuttavat henkilökohtaiset lähtökohdat. Olen käsitellyt samaa aihealuetta myös aikaisemmissa installaatioissani *Noise*-installaatio (Kuva 5.1.), Koskiston taidekeskus 2012, sekä University of West Georgiassa tehdyssä työssäni *"Fuck me and leave" – Planet Earth* 2013 (Kuva 5.2.) Olen myös tehnyt teossarjan *"Childhood"* (Kuva 5.3.), joka käsitteli oikeutta onnelliseen lapsuuteen, jota ei pitäisi tarvita jälkikäteen värittää.

Kuva 5.1. *Noise*-installaatio, Koskiston taidekeskus 2012

(Kuva 5.2 "Fuck me and leave" – Planet Earth 2013

Kuva 5.3 "Childhood" installaatio 2011

Lopputyössäni lähdin pohtimaan ihmisen moraalikäsitteitä eläinten ja varsinkin nautaeläinten hyötykäytöstä.

Olen ollut vegaani jo vuosia, joiden aikana olen syventynyt eläinten oikeuksiin. Se, miten tuotantoeläimet ovat osa koneista vailla inhimillisiä elinoloja, on suorastaan sydäntäsärkevää. Ihmisten halu ummistaa silmänsä asioiden todellisesta puolesta on järkyttävää. Onneksi viime aikoina on nostettu otsikkoihin tutkimuksia esimerkiksi tuotantoeläinten tuntemista kivuista.

Ollessani syksyllä 2013 vaihto-opiskelussa University of West Georgiassa Yhdysvalloissa, pääsin seuraamaan sivusta, miten vuosikymmenen kovimpia ympäristötekoja myllersi Suomen yli. Luontoliiton toiminnanjohtajan Leo Stranius haastoi Madventures:sta tutut televisiopersonat Riku Rantalan ja Tuomas Milonoffin tekemään ilmastoteon ja haasteeseen osallistui yli 30 000 ihmistä. Spontaani kansanliike sai nimekseen Lihaton lokakuu, jossa haasteen vastaanottaneet olivat kuukauden kasvisruokadieetillä eettisemmän ja terveellisemmän ravinnon puolesta.

Tämä tempaus oli hyvä esimerkki siitä, että median myönteisellä suhtautumisella ja vahvoilla mediapersoonilla voidaan epäkohtiin saada muutoksia. Tempauksen jälkeen osa haasteen vastaanottaneista jatkoi kokonaan tai osittain kasvispohjaista ruokavaliotaan ja osa ryhtyi täysin vegaaneiksi, eli kieltäytyi kaikesta eläinperäisestä. Veganismi ei perustu pelkkään ruokavalioon vaan on elämäntapa, jossa vaatteissakaan ei käytetä eläinperäisiä tuotteita kuten nahkaa tai turkiksia, ja vältetään eläinkokeilla testattuja tuotteita.

Lopputyöni työstämisen aloitin jo syksyllä opiskelijavaihtoni aikana ohjaajani kuvataiteen maisteri Eilis Creanin kanssa. Myös muut maalausosaston professorit osallistuivat välikritiikkeihin, joissa työni sisältö pohdittiin eri näkökulmista.

Valitsin vesivärin työvälineekseni sen herkkyyden takia. Koin saavani asian esitettyä riittävän lempeästi ilman, että katsoja kokee tulleen moralisoiduksi valinnoistaan, sillä jokainenhan tekee kuitenkin omat päätöksensä.

Akvarellien käyttöön ihastuin vuonna 2010 ollessani Repin-instituutissa Pietarin valtiollisen teknologia- ja designyliopiston dosentti Marina Kuznetsovan asetelmamaalauskurssilla. Jatkokoulutuksen akvarellien käyttöön sain Yhdysvalloissa University of West Georgian professori Clint Samplesin kurssilla.

5.1 Vaihe 1 – Ihminen ja metsästys

Ensimmäinen työni oli maalaus ihmisestä ja fasaanista. Toisessa maalauksessa oli ihminen ja jänis.

Lähdin purkamaan ajatusta ihmisen halusta metsästä, tarpeesta hallita luontoa, koska vegaanina saan kuulla usein, että ihminen on aina syönyt lihaa ja että se on meidän etuoikeus. Näin asia ei tietenkään ole oikeasti ollut, sillä ihminen on yllättävän pitkään ollut alakynnessä muihin eläimiin verrattuna. Vasta teollistuminen toi tullessaan mahdollisuuden hyötykäyttää luontoa sellaisessa muodossa kuin nykyisin perustellaan lihansyöntiä.

Urheilu- ja huvimielessä metsästäminen on itsessään puhdasta järjettömyyttä. Riistanhoito on asia erikseen. Sellainen on perusteltua tiettyyn pisteeseen.

Tutustuin saksalaisen Kiki Smithin (s. 1954) ja eteläafrikkalaisen Marlene Dumaksen (s.1953) töihin. Heidän tapansa käsitellä ihmisen ja luonnon välistä suhdetta kiehtoo sen koruttomuuden takia.

Heidän töidensä aiheet syventyvät ihmisen elämänsäkaareen syntymästä kuolemaan muun muassa seksuaalisuuden kautta. Kuolema on vääjäämätön asia kaikelle elävälle, mutta missä on se raja, jossa tietoisuus ja empatia pitäisi ohjata päätöksentekoon. On se sitten seksuaalinen tai muu sosiaalinen identiteetti, jonka pohjalta teemme päätöksemme, koen ihmisen olevan velvollinen muistamaan oman ”paikkansa” luontokokonaisuudessa.

Kuva 5.1.1. Ihminen ja Fasaani 2013

Kuva 5.1.2. Ihminen ja jänis, 2013

Ensimmäisissä maalauksissani ihmiskasvot (Kuvat 5.1.1., 5.1.2.) katsovat katsojaa kohti kenties kysyen, onko teko oikea. Toiset katsojat ovat kokeneet kyseisen kahden teoksen kokonaisuuden mykistäviksi, toiset surulliseksi ja osa taas mieltää niiden merkitykseksi ihmisen oikeuden hallita luontoa, eivätkä siten ole kokeneet akvarellejäni ahdistaviksi. Painopiste maalauksissa on kuitenkin eläin. Ihmiskasvot ovat vain muutamalla vedolla maalatut, koska en halunnut katsojan keskittyvän niihin vaan ainoastaan eläimiin.

5.2 Vaihe 2 – Selviytyminen

Kolmas maalaus, jonka Yhdysvalloissa maalasin, oli maalaus huuhkajasta ja ihmiskädestä (Kuva 5.2.1). Neljännessä maalauksessa on ilves ja ihmisjalka (Kuva 5.2.2.).

Kääntämällä näkökulmaa aiheideni pohjalta luonnon ja ihmisen väliseen suhteeseen, sain aikaan keskustelua siitä, missä menee raja ja mitä toimenpiteitä se aiheuttaakaan, jos esimerkiksi ilves hyökkäisi ihmisen kimppuun.

Kuva 5.2.1. Huuhkaja ja käsi

Kuva 5.2.2. Ilves ja jalka

Mitä ihminen tekisikään tuollaisessa tilanteessa? Luultavasti tarttuisi aseeseen ja ampuisi ilveksen, koska sehän voisi hyökätä uudestaan ihmisen kimppuun. Tässä kärjistyy juuri ihmisen halu hallita luontoa ja reviiriään. Vaikka ihminen levittäytyy villieläinten reviirille, ihminen kokee olevansa ylempiarvoinen voiden häätää ja eliminoida eläimet alueeltaan.

En halunnut maalata ruumiinosia liian yksityiskohtaisesti tai esittäviksi, sillä halusin edelleen korostaa eläintä. Käden ja jalan tarkkaan maalaaminen olisi liian alleviivaavaa ja koko ajatus katoaisi, kun keskustelu kohdistuisi niihin. Tarkoitus kun ei ollut esittää näkökantaani groteskeilla aktivismimaalauksilla, vaan houkutella katsojaa lähemmäs katsomaan ja hetken tutkailun jälkeen huomaamaan, mitä eläimen edessä on. Silloin käsi ei enää olekaan välttämättä liian hyökkäävä.

Kyseiset maalaukset olivat näytillä Yhdysvalloissa mm. NASAD (The National Association of Schools of Art and Design) näyttelyssä, jossa ne herättivät mielenkiintoa niin aikuisissa kuin myös näyttelyä katsomaan tulleissa nuoremmisakin katsojissa.

Eräs 4-vuotias tyttö katsoi töitani ja sanoi: *Nämä ovat todella surullisia, mutta silti niissä on toivoa.*

Siitähän maalauksissani on juuri kysymys.

5.3 Vaihe 3 – Kasvissyönti ja jalostus

Viides ja sarjan viimeisin työ oli peura syömässä ja vaaleanpunaista porsasta (Kuva 5.3.1) eli käänsin vielä koko kuviota ihan eri suuntaan, jossa otin vastakkain evoluution ja ihmisen jalostaman porsaan.

Peurat ovat luonnostaan kasvissyöjiä, mutta niin olivat ihmisetkin aikoinaan. Mikä estää peurojen muuttumisen lihansyöjiksi? Monikin asia estäisi sen, mutta halusin provosoida katsojaa miettimään luonnon evoluutiota ja kieroutta.

Vaaleanpunaisen porsaan valitsin teokseen juuri sen ihmismäisyyden takia. Nykyiset lihakarjaksi jalostetut porsaat ovat hyvin erilaisia kuin luonnonvaraisina elävät villisiat. Muutenkin sikojen älykkyys ja inhimillisyys on ollut paljon puhuttu juttu viime vuosina. Niitä pidetään lemmikkieläiminä rinnastettuina ihmisen parhaimpaan ystävään eli koiraan ja ihan syystäkin.

Kuva 5.3.1. Peura ja porsas, 2013

Muun muassa eläinten oikeuksia puolustava järjestö Peta (People for the Ethical Treatment of Animals) on nostanut esille sikojen inhimillisiä piirteitä. Internetistä löytyy kuvia ja videoita mm. eläinten turvakodeista, joissa turvaan otetuille tuotantoeläimille annetaan mahdollisuus elää koko elämä, vailla pelkoa lautaselle joutumisesta. Siellä siat saavat möyriä mutakuopissa ja laskea liukumäkiä sydämensä kyllyydestä.

Kuvat ja videot kertovat enemmän, kuin pelkkä teksti. Kiitos sosiaalisen median esimerkiksi sikojen älyllisyys ja leikkimieliset käytöstavat on saatu valtaväestön tietoisuuteen hausalla ja informaatiivisella tavalla.

Jalostuksen karuja kasvoja koristavat ehkä parhaiten broilerit. Siipikarjan käsittely on vailla mitään inhimillisyyttä. Mietinkin tämän näkökulman nostamista esille maalaamalla tipun, jonka takana on määrittelemätön meri tipuja, mutta kyseinen maalaus olisi todennäköisesti mielletty enemmän pääsiäisen viettoon, jolloin katsojalta olisi koko ajatus jäänyt tajuamatta, mutta halusin kuitenkin pureutua tähän esitystapaan ja jalostin sitä viimeiseen eli varsinaiseen työhöni (Kuva 5.3.1.). Kyseinen työ jäi University of West Georgian kokoelmiin.

5.4 Vaihe 4 – Vasikka ja äidin rakkaus

Mietin kyseistä viiden työn sarjaa ja tulin siihen tulokseen, että haluan vielä pureskella asiaa uudelta kantilta. Otin kohteekseni vasikan, joka itsessään mahdollistaa koko meijeriteollisuuden ja siitähän ihmiset kuvittelevat olevansa täysin riippuvaisia.

Törmään jatkuvasti sanontaan: ”En mä voi olla kasvisyöjä, koska en voisi elää ilman juustoa.” Sinänsä erikoinen väite, mutta se on hyvä esimerkki ihmisen itsensä oikeuttamisesta kaikkeen siihen, mikä tuottaa mielihyvää.

Maitoa ja siitä saatavia tuotteita käytetään niin ruokateollisuuden lisäksi myös muussa teollisuudessa kuten lääketeollisuudessa.

Varsinaisessa lopputyöni teoksessani oleva vasikka ja rivi verellä täytettyjä tuttipulloja kuvastavat ihmisen ja karjatuotannon välistä suhdetta. Luonnostelin tätä ajatusta pitkään. Vaihtoehtona oli maalata yksi vasikka ja toiseen teokseen iso lauma vasikoita ja laittaa nämä vierekkäin. Ihmiset kokeva yhden vasikan söpöksi ja kauniiksi yksilöksi, mutta kun niitä on lauma, niin ihminen jotenkin turtuu eikä enää mieti vasikoita yksilöinä vaan isona massana, jolle ei tarvitse enää antaa sympatiaa.

Teoksen ripustamiseen valitsin metallikehikon kuvastamaan sitä, miten navetoissa naudat elävät kahlittuina lähes koko elämänsä. Tuttipulloilla haluan korostaa sitä suhdetta, joka on ihmisen toimesta tehty ihmislapsen ja vasikan välille. Ihminenhän johdattaa jälkikasvunsa maidon käyttöön jo varhain äidinmaidonkorvikkeiden kautta. Kyseessä on tapa, jota ei laajemmassa mittakaavassa edes kyseenalaisteta.

Yhdistämällä herkän vesivärimaalauksen, metallin ja tuttipullot, koen pysyväni kertomaan koko tuotannon kulun sekä sen julmuuden.

Vesivärejä on kautta historian käytetty lähinnä kauniiden, herkkien ja viattomien aiheiden kuvaamiseen kuten maisemamaalauksiin ja lastenkirjakuvituksiin.

Maalaamalla viattoman isosilmäisen vasikan katsomaan katsojaa osoittaen

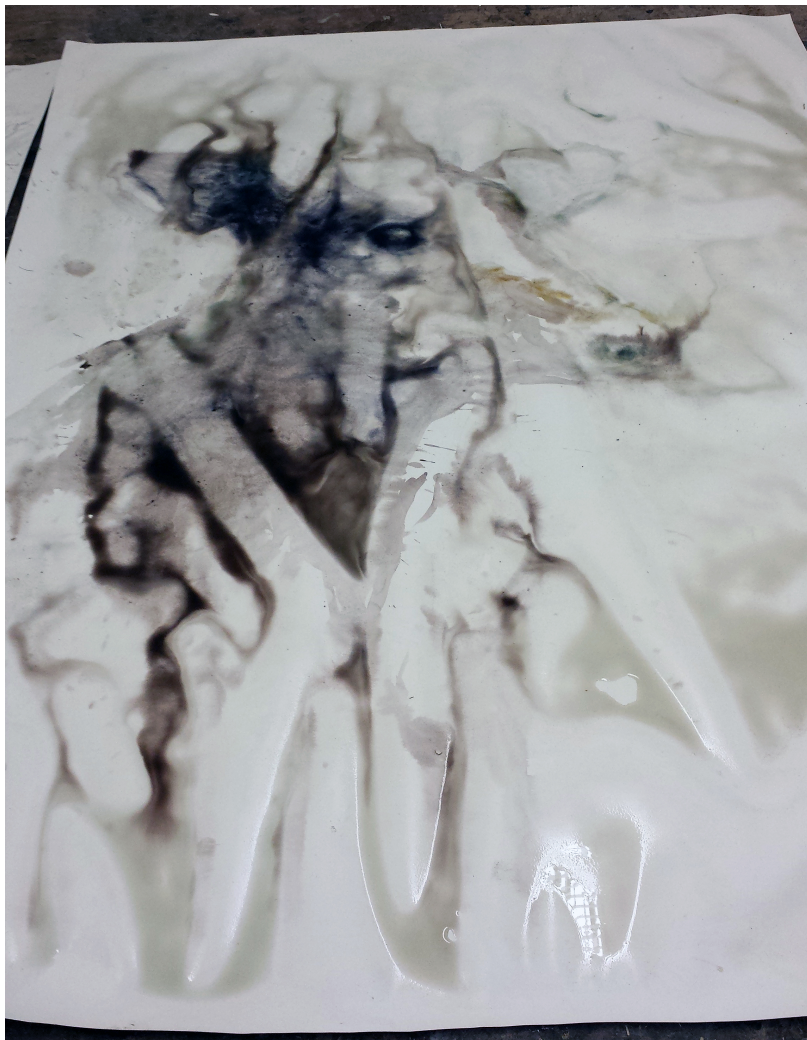
ymmärtämättömyyttään ihmisen mahdollistamaan raakuuteen ”hänen” elämänsä arvoa kohtaan, uskon ajatuksen tulevan katsojan tajuntaan riittävän suoraan, mutta samalla lempeällä tavalla. Kiinnittämällä puristimilla teoksen teollisen tuotannon kulmakiveen eli teräksiseen kehykseen kuvastaa se kokonaisuuden kaupallisuutta ja ulottumista tuttipullon välityksellä viattomiin lapsiimme.

5.5. Tekniikka

Vesivärimaalauksessa märkää märälle on yleisin menetelmä. Koin tämän kuitenkin liian suoraviivaiseksi tavaksi, joten lähdin kokeilemaan kerroksellisuutta. Jokaisessa sarjan työssä on lukuisia kerroksia väriä ja erilaisia tekstuureja tehtynä vesipisaroilla ja runsailla vesimäärillä luoduilla lätäköillä.

Yksittäisen työn tekemiseen menee monesta päivästä viikkoihin, koska kerrostaminen ja kuivuminen ohjaa työtä eteenpäin omalla painollaan kuten kuvassa 5.5.1. näkee.

Kuva 5.5.1. Työvaihekuva

Kuva 5.5.2. Työvaihekuva

5.5.3 Kyse ei ole vain eläimestä tai ihmisestä, Imatran taidemuseo 2014

6 Yhteenveto

Koen saavuttaneeni itseäni tyydyttävän tuloksen tässä teoskokonaisuudessa. Kokonaisuuden hahmottaminen on ollut taiteellisen kehitykseni kannalta tuottoisa ja mielekäs prosessi. Olen käynyt sekä mielessäni, luonnoksissani että pitkissä keskusteluissa läpi omaa suhdettani metsästämiseen, ruokateollisuuteen ja arjen yksinkertaisiinkin valintoihin.

Se, missä muodossa ja kontekstissa tämä prosessi jatkuu, on edelleen avoin, sillä koen sisältöä olevan pohjattoman paljon ja aion jatkaa tämän läpikäyntiä. Jatkanko maalaamisen, installaatioiden vai valokuvauksen kautta asian läpikäyntiä vai löytyisikö vielä jokin muu tapa nostaa eläinoikeuksien epäkohtia esiin.

Media itsessään on hyvin tuttua aluetta oltuani reilu 10 vuotta mainostoimistoyrittäjänä, ravitsemuspuolen tietämys taas on ”omaa maatani” kokkikoulutukseni ansiosta. Epäterveelliset ja epäeettiset asiat saadaan korusanoin peiteltyä massalle sopiviksi ja ostohalukkuutta on helppo ohjailla. Tämä on verho, jonka raottaminen ihmisille on haaste, ja olen ottanut sen vastaan. Tahdon ärsyttää ja pistää katsojat miettimään asioita myös senkin jälkeen, kun he ovat lähteneet näyttelystä. Jokainen meistä voi pienien tekojen avulla vähentää niin hiilijalanjälkeämme kuin myös lopettaa viattomien kiduttamisen.

Jatkossa kiinnostaisi tutkia mainonnan suhdetta ruokailukäyttäytymiseemme.

Kuvat

- 4.1 Lehmiä koivumetsässä, 1886, Victor Westerholmin (6)
- 4.2 Josep Beuys Coyote 1974, kuvaaja Chloé LEPETIT (5)
- 5.1 "Noise" installaatio, 2012, Nina Mattila
- 5.2 "Fuck me and leave" – Planet Earth, 2013, Nina Mattila
- 5.3 "Childhood" – installaatio, 2011, Nina Mattila
- 5.1.1 Ihminen ja fasaani, 59cm x 79cm, 2013, Nina Mattila
- 5.1.2 Ihminen ja jänis, 59cm x 79cm , 2013, Nina Mattila
- 5.2.1 Huuhkaja ja käsi, 59cm x 79cm, 2013, Nina Mattila
- 5.2.2 Ilves ja jalka, 59cm x 79cm, 2013, Nina Mattila
- 5.3.1 Peura ja porsas, 59cm x 79cm, 2013, Nina Mattila
- 5.5.1 Työvaihekuva 1, 2014, Nina Mattila
- 5.5.2 Työvaihekuva 2, 2014, Nina Mattila
- 5.5.3. Kyse ei ole vain eläimestä tai ihmisestä, Imatran taidemuseo, 2014, Nina Mattila

Lähteet

1. Cattle in region http://en.wikipedia.org/wiki/Cattle_in_religion Luettu.
14.2.2014
2. Lappalainen E. 2013. Syötäväksi kasvatetut. Jyväskylä. Atena Kustannus Oy
ISBN978-952-300-001-8
3. Miina Äkkijyrkkä, CV <http://www.akkijyrkka.com/miina/cvsuomi.pdf> Luettu
20.2.2014
4. <http://toistenhistoria.blogspot.fi/p/naudan-historian-museo.html> Luettu
25.2.2014
5. Joseph Beyus http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Beuys Luettu. 20.2.2014
6. Victor Westerholm http://fi.wikipedia.org/wiki/Victor_Westerholm Luettu
12.2.2014